

Kampania społeczna **„Prowadzisz - odłóż telefon”**

Fundacja Marketingu Społecznego

1. Założenia kampanii

Dziś prawie wszyscy kierowcy posiadają telefony komórkowe, a niewielu z nich opiera się pokusie korzystania z telefonu podczas prowadzenia samochodu. Coraz częściej można zatem zauważyć kierowców, którzy nagle, bez żadnej zewnętrznej przyczyny, zaczynają jechać zygzakiem, zwalniać czy przyspieszać, przejeżdżać na czerwonym świetle lub powodować inne zagrożenia. A wszystko to - z telefonem komórkowym przy uchu.

Kampania społeczna „Prowadzisz – odłóż telefon” powstała z inicjatywy Grupy Perswazja w Praktyce działającej przy Instytucie Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, przy współpracy Fundacji Marketingu Społecznego. Celem kampanii jest uświadomienie polskim kierowcom zagrożeń związanych z używaniem telefonu komórkowego podczas prowadzenia samochodu. Początkowo celem kampanii miało być zachęcanie kierowców do zaprzestania rozmów przy pomocy telefonu trzymanego w ręce oraz równoczesne promowanie zestawów słuchawkowych i głośnomówiących. Jednak analiza badań naukowych pokazujących, że zestawy słuchawkowe nie przyczyniają się do polepszenia bezpieczeństwa rozmawiającego kierowcy, a także coraz większe natężenie takich zachowań jak wysyłanie i odbieranie wiadomości tekstowych (SMS) podczas jazdy, skłoniły organizatorów do promowania całkowitego zaprzestania używania telefonu w czasie prowadzenia samochodu. Aby to osiągnąć, należy uświadomić kierowcom, jak dużym zagrożeniem dla bezpieczeństwa na drodze jest rozmawianie przez telefon komórkowy oraz pisanie i odbieranie wiadomości tekstowych. Pośrednio odbiorcami kampanii staną się również pracodawcy zatrudniający kierowców, którzy mogą wpłynąć na swoich pracowników, aby zaprzestali rozmów w służbowych samochodach. Dodatkowo, organizatorzy kampanii chcą zachęcić Policję do prowadzenia statystyk wypadków będących skutkiem korzystania z telefonu komórkowego.

1.1. Wpływ korzystania z telefonu na zachowania kierowców

Umysł ludzki ma ograniczone możliwości przetwarzania docierających informacji. Gdy wykonujemy kilka czynności równocześnie, każda z nich uzyskuje odpowiednio mniej uwagi. Im czynności te są bardziej skomplikowane, tym większa szansa, że zostaną one poważnie upośledzone. Liczne badania psychologiczne pokazują jednoznacznie, że używanie telefonu komórkowego podczas prowadzenia samochodu znacznie pogarsza funkcjonowanie uwagi kierowcy.

Według badań przeprowadzonych przez National Highway Traffic Safety Administration (NHTSA) z USA, brak wystarczającej koncentracji uwagi jest przyczyną około 80% wypadków i 65% groźnych sytuacji na drodze. Natomiast samo korzystanie z telefonu jest jedną z przyczyn braku koncentracji uwagi kierowcy. Około 6% wypadków w USA spowodowanych jest przez kierowców korzystających z telefonów komórkowych podczas jazdy. W ten sposób rocznie ginie ok. 2 600 osób, a rannych zostaje około 330 000 osób (źródło: Harvard Center for Risk Analysis). W Australii, aż 60% kierowców używa telefonów komórkowych podczas jazdy samochodem. W konsekwencji, w roku 2006 aż 45 000 kierowców doprowadziło do wypadku, a 145 000 spowodowało realne zagrożenie na drodze (źródło: Science Daily).

Badania przeprowadzone w Kanadzie w 1997 roku oraz w Australii w 2005 świadczą o tym, że rozmowa przez telefon w czasie jazdy czterokrotnie zwiększa ryzyko wypadku w porównaniu do rozmowy z pasażerem. Wyniki badań Great Britain's Transport Research Laboratory pokazują, że czas reakcji kierowców rozmawiających przez telefon wydłuża się o połowę w stosunku do normalnego prowadzenia samochodu oraz o 30% w stosunku do jazdy pod wpływem alkoholu (przy stężeniu 0.8 promila alkoholu we krwi). Zatem rozmawianie przez telefon podczas prowadzenia samochodu jest co najmniej tak samo niebezpieczne, jak prowadzenie pod wpływem alkoholu¹. Przeprowadzone na Uniwersytecie Utah badania świadczą o tym, że rozmowa przez telefon w czasie jazdy samochodem sprawia, że kierowcy popełniają znacznie więcej błędów w stosunku do jazdy w samotności czy z pasażerem. Rozmawianie przez telefon w czasie jazdy nie tylko wydłuża drogę hamowania, ale także obniża zdolność płynnego prowadzenia pojazdu, utrzymania stałej prędkości, czy zachowania bezpiecznego dystansu między innymi uczestnikami ruchu drogowego. W dodatku, wyniki badań wielu ośrodków badawczych świadczą o tym, że rozmawianie przez telefon podczas jazdy przy użyciu zestawu słuchawkowego lub głośnomówiącego jest prawie tak samo niebezpieczne, jak przy użyciu telefonu trzymanego w ręce. Na przykład, analizy opublikowane w 2005 roku przez British Medical Journal wskazują, że korzystanie z telefonu podczas jazdy aż czterokrotnie zwiększa ryzyko wypadku (McEvoy i współpracownicy) .

Używając telefonu komórkowego podczas prowadzenia samochodu, kierowca nie tylko ma zajęłą rękę, co może opóźnić jego czas reakcji, ale jest dodatkowo narażony jest na częstsze odwracanie wzroku od drogi. Dotyczy to zwłaszcza momentu odbierania i wysyłania wiadomości tekstowych. Badania przeprowadzone na Uniwersytecie Utah wskazują jednak, że najniebezpieczniejszym skutkiem używania telefonu podczas jazdy jest duże zaangażowanie w rozmowę. Fakt ten tłumaczy, dlaczego używanie zestawu słuchawkowego jedynie nieznacznie poprawia bezpieczeństwo jazdy. Niezależnie od sposobu prowadzenia rozmowy – czy przy pomocy telefonu trzymanego w ręce, czy zestawu słuchawkowego - osoba dzwoniąca nie widzi tego, co się dzieje na drodze. Nie jest zatem w stanie dostosować rozmowy do panującej sytuacji. Tymczasem pasażer, pozwala kierowcy na skupienie uwagi podczas trudniejszych manewrów, chwilowo zawieszając rozmowę. Brak modulowania przebiegu konwersacji może przyczynić się do nadmiernego zaangażowania uwagi kierowcy w chwilach, gdy powinien on być maksymalnie skupiony na sytuacji na drodze, co z kolei może skutkować wypadkiem.

Najbardziej niebezpiecznym skutkiem zaangażowania w rozmowę telefoniczną w czasie prowadzenia samochodu - jest zjawisko zwane „ślepotą z nieuwagi”. Polega ono na tym, że osoba skoncentrowana np. na rozmowie przez telefon nie dostrzega obiektów na które bezpośrednio patrzy takich

---

¹ Wyniki badań przedstawiono m.in. w artykule autorstwa Davida L. Strayera, Franka A. Drewsa oraz Dennisa J. Croucha, pt. „A Comparison of the Cell Phone Driver and the Drunk Driver”, w czasopiśmie „Human Factors” tom 48, nr 2, 2006.

jak inne samochody, piesi czy czerwone światło². Jediną możliwością przeciwdziałania temu zjawisku, jest pełna koncentracja na prowadzeniu samochodu.

Rys. 1. Droga widziana oczami kierowcy skoncentrowanego na telefonie komórkowym.

1.2. Korzystanie z telefonu a przepisy prawne

Coraz więcej państw wprowadza surowe kary za rozmawianie przez telefon podczas jazdy lub też całkowite zakazy korzystania z telefonów w trakcie prowadzenia samochodu. W 45 krajach istnieje zakaz rozmawiania przez telefon trzymany przy uchu, a w niektórych krajach, jak na przykład Wielka Brytania, Japonia, Portugalia i Singapur, istnieje całkowity zakaz korzystania z telefonu komórkowego podczas jazdy. W Polsce nie ma całkowitego zakazu korzystania z telefonu. Zgodnie z Art. 45, pkt 2. Prawa o ruchu drogowym: "Kierującemu pojazdem zabrania się: 1. korzystania podczas jazdy z telefonu wymagającego trzymania słuchawki lub mikrofonu w ręku". Oznacza to, że nie wyklucza się korzystania z zestawu głośnomówiącego oraz słuchawkowego. W tym miejscu należy przypomnieć, że badania wyraźnie pokazują, iż korzystanie z zestawu nie poprawia bezpieczeństwa jazdy. Jedinym bezpiecznym zachowaniem jest całkowita rezygnacja z używania telefonu. Nie są również prowadzone statystyki dotyczące liczby wypadków spowodowanych rozmawianiem przez telefon - nie sprawdza się bilingów sprawców wypadków. A karanie mandatami za używanie telefonu jest nieskuteczne i nie wydaje się być spostrzegane przez kierowców jako kara, które mogłaby ich zniechęcić do łamania przepisu.

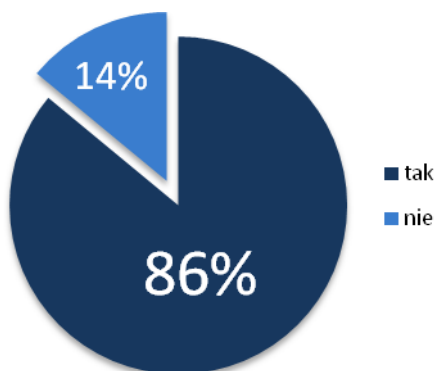
² Wyniki badań przedstawiono m.in. w artykule autorstwa Davida L. Strayera, Franka A. Drewsa oraz Williama A. Johnstona, pt. „Cell Phone-Induced Failures of Visual Attention During Simulated Driving”, w czasopiśmie „Journal of Experimental Psychology: Applied”, tom 9, nr 1, 2003.

2. Badania przeprowadzone w ramach kampanii

W ramach przygotowań do kampanii Grupa Perswazja w Praktyce przeprowadziła szereg badań na kierowcach, których celem było sprawdzenie postaw i świadomości kierowców na temat omawianego problemu. Jednym z głównych celów było zdobycie informacji na temat tego, czy rozmowa przez telefon podczas prowadzenia samochodu jest spostrzegana jako niepożądane zachowanie oraz wybranie najskuteczniejszych materiałów do kampanii.

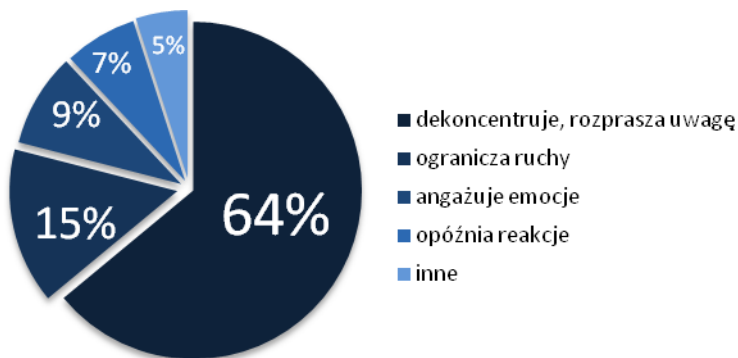
2.1. Badania świadomości zagrożenia korzystaniem z telefonu podczas jazdy

Najpierw zapytano grupę kierowców, jakie zachowanie na drodze jest, ich zdaniem, najbardziej niebezpieczne. Wśród najczęściej wymienianych odpowiedzi była szybka jazda (18%), wyprzedzanie „na trzeciego” (14%) oraz nieprawidłowe używanie kierunkowskazów (12%). Rozmowa przez telefon stanowiła jedynie 1,8% odpowiedzi. Mimo, że kierowcy nie wskazywali spontanicznie na zagrożenia związane z używaniem telefonu, to zapytani wprost o to, czy korzystanie z telefonu wpływa negatywnie na prowadzenie samochodu, aż 86% odpowiedziało „tak”, a tylko 14% - „nie”.

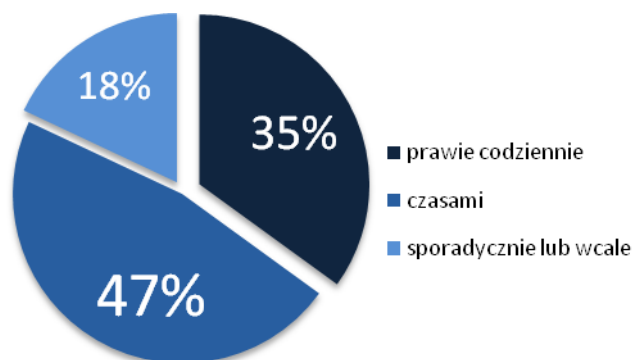
Wykres. 1. „Czy korzystanie z telefonu wpływa negatywnie na prowadzenie samochodu?”

Na pytanie o to, w jaki sposób rozmowa wpływa na prowadzenie samochodu, kierowcy najczęściej odpowiadali, iż dekoncentruje i rozprasza uwagę (64%). 15% osób podkreśliło ograniczenie ruchów, a 7% wskazało na opóźnioną reakcję. Ponadto 9% uznało, że sama rozmowa angażuje zarówno jego uwagę, jak i emocje. Ocenę wpływu rozmowy telefonicznej na prowadzenie samochodu przedstawia.

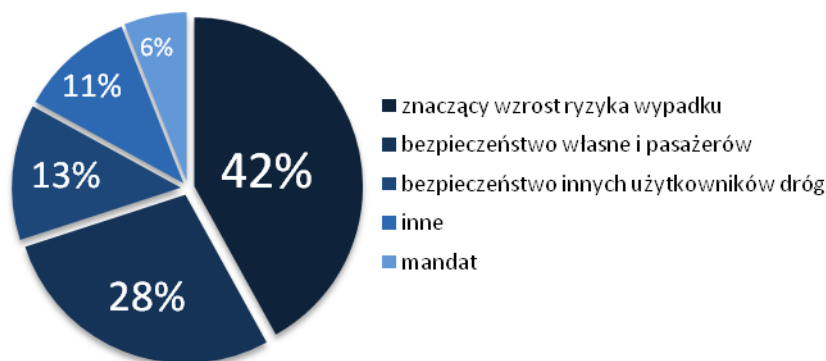
Wykres. 2. „W jaki sposób korzystanie z telefonu wpływa na prowadzenie samochodu?”

Mimo przyznania, że korzystanie z telefonu utrudnia jazdę, prawie wszyscy badani kierowcy przyznali się do używania telefonu podczas prowadzenia samochodu i blisko 35% z nich stwierdziło, że robi to praktycznie codziennie.

Wykres. 3. „Jak często Pan/Pani korzysta z telefonu komórkowego podczas prowadzenia samochodu?”

Na pytanie o argumenty, które mogłyby zniechęcić do korzystania z telefonu komórkowego podczas jazdy, 42% osoby wymieniło zagrożenia związane ze wzrostem ryzyka wypadku, 28% - zagrożenie bezpieczeństwa swojego i pasażerów, a 13% - zagrożenie bezpieczeństwa innych użytkowników dróg (kierowców, pieszych, rowerzystów). Zaledwie 6% osób uznało groźbę mandatu za czynnik zniechęcający do używania telefonu podczas jazdy.

Wykres. 4. „Jakie argumenty zniechęciłyby Pana/Panią do korzystania z telefonu komórkowego podczas prowadzenia samochodu?”

Podsumowanie badań

Chociaż badani kierowcy zdawali sobie sprawę z tego, że rozmowa przez telefon podczas jazdy rozprasza ich uwagę, to nie uważali tego za zachowanie niebezpieczne na drodze. Prawie wszyscy przyznali się do rozmawiania przez telefon podczas prowadzenia samochodu, a blisko połowa z nich stwierdziła, że robi to praktycznie na co dzień. Większość z nich ma również zwyczaj wysyłania i odbierania wiadomości tekstowych podczas kierowania samochodem. Kierowcy nie deklarowali chęci zaprzestania rozmów telefonicznych podczas prowadzenia samochodu, mimo udzielonej im informacji o szkodliwości takiego zachowania, które jest pod tym względem porównywalne do jazdy pod wpływem alkoholu. Badania pokazują zatem paradoksalny efekt: choć większość kierowców wie, że rozmawianie może być niebezpieczne, to

równocześnie nie odbiera tego jako zagrożenia dla bezpieczeństwa drogowego. Taki efekt wskazuje na potrzebę przeprowadzania kampanii zwracającej uwagę na niebezpieczeństwa wynikające z używania telefonów komórkowych podczas prowadzenia samochodu.

2.2. Badanie materiałów kampanii

W oparciu o uzyskane wyniki przygotowano i przetestowano kilka wersji przekazów perswazyjnych, które mogłyby zachęcić kierowców do zaprzestania korzystania telefonu w trakcie jazdy, poprzez uświadomienie im zagrożeń, jakie mogą zostać wywołane takim zachowaniem. Na tej podstawie został wybrany przekaz reklamowy, który najskuteczniej prowadzi do zmian postaw wobec prezentowanego problemu.

Korzystając z telefonu podczas jazdy, zwiększasz ryzyko wypadku.

KORZYSTANIE Z TELEFONU PODCZAS JAZDY TO:

- spadek świadomości tego, co dzieje się na drodze;
- spowolnienie reakcji na wydarzenia na drodze;
- niedostosowanie prędkości jazdy do sytuacji;
- niezauważanie przechodniów;
- ignorowanie sygnalizacji świetlnej i znaków drogowych;
- trudności z utrzymaniem stałej prędkości jazdy;
- jazda „zygzakiem”;
- hamowanie z opóźnieniem, nagłe hamowanie.

NIE JEST PRAWDA, ŻE
stosowanie zestawu głośnomówiącego jest bezpieczne.

Największym zagrożeniem przy rozmawianiu przez telefon podczas jazdy jest odwrócenie uwagi od tego, co się dzieje na drodze i koncentracja na rozmowie. Stosowanie zestawu nie poprawia zatem bezpieczeństwa.

NIE JEST PRAWDA, ŻE
rozmowa przez telefon jest tak samo niebezpieczna jak rozmowa z pasażerem.

Rozmowa przez telefon jest znacznie bardziej niebezpieczna od nawet bardzo angażującej rozmowy z pasażerem. Pasażer może dostosować rozmowę do sytuacji na drodze, np. milczeć przy trudnych manewrach. Rozmówca telefoniczny nie zna sytuacji na drodze i wymaga ciągłego reagowania na swoje wypowiedzi oraz słuchania, odciągając uwagę kierowcy od prowadzenia.

Prowadzisz - odłóż telefon

www.jazdabezkomorki.pl

- Art. 45, pkt 2. Prawa o ruchu drogowym: "Kierującemu pojazdem zabrania się: 1. korzystania podczas jazdy z telefonu wymagającego trzymania słuchawki lub mikrofonu w ręku".

- Źródła przytoczonych danych są umieszczone na stronie www.jazdabezkomorki.pl

Rys. 2. Ulotka

Rys. 3. Plakat

Z przyjemnością informujemy, że kampania „Prowadzisz – odłóż telefon” została laureatem konkursu „ORLEN bezpieczne drogi”.

Koordynatorem kampanii jest Joanna Ziaja (joanna.ziaja@fms.info.pl). Szczegółowe informacje na temat kampanii dostępne są na stronie www.jazdabezkomorki.pl

3. Informacje o organizatorach

Organizator kampanii:

Fundacja Marketingu Społecznego

Patronat Honorowy:

Krajowa Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego

Partnerzy:

Orlen Bezpieczne Drogi

Partnerstwo dla Bezpieczeństwa Drogowego

Ströer

Autostrada Wielkopolska

Art of Publicity

Pomysłodawca kampanii i wykonawca badań:

Grupa Perswazja w Praktyce